

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

GRAFİK VE FOTOĞRAF

**CANSIZ MODELDEN ÇİZİMLER
211GS0045**

Ankara, 2012

-
- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
 - Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
 - **PARA İLE SATILMAZ.**

İÇİNDEKİLER

AÇIKLAMALAR	iii
GİRİŞ	1
ÖĞRENME FAALİYETİ-1	3
1. CANSIZ MODEL ÇİZİMLERİ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR.....	3
1.1. Tanımlar	3
1.1.1. Kompozisyon.....	3
1.1.2. Natürmort.....	3
1.1.3. Peyzaj.....	4
1.1.4. Enteriyör (İç Mekan Resmi)	4
1.1.5. Eskiz	5
1.1.6. Proporsiyon (Oran- Orantı).....	5
1.1.7. Rakursi (Kısaltım)	5
1.1.8. Kaide.....	5
1.2. Görsel Sanatlarda Desenin Yeri ve Önemi	6
1.3. Desende Kompozisyon	6
1.4. Kompozisyon Türleri.....	7
1.4.1. Klasik (Kapalı) Kompozisyon	7
1.4.2. Açık (Barok) Kompozisyon.....	8
1.5. Kompozisyon Öğeleri	9
1.5.1. Denge.....	9
1.5.2. Hareket.....	10
1.5.3. Ritim	10
1.5.4. Açık- Koyu	11
1.5.5. Fon.....	12
1.5.6. Uslup.....	12
1.5.7. Oran- Orantı.....	14
1.6. Kompozisyonda Model Hazırlarken Dikkat Edilecek Noktalar	15
UYGULAMA FAALİYETİ	17
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	18
ÖĞRENME FAALİYETİ-2.....	20
2. DESENDE ORAN-ORANTI.....	20
2.1. Modelin Genel Formu	20
2.2. Objelerin Aksı.....	22
2.3. Ölçü Alma Tekniği.....	23
2.4. Boyut ve Proporsiyon.....	25
2.5. Karşılaştırma – Analiz (Temel Formu Kavrama)	26
UYGULAMA FAALİYETİ	28
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	31
ÖĞRENME FAALİYETİ-3.....	32
3. KOMPOZİSYONA HACİM VERME.....	32
3.1. Işık Gölgeye Göre Planlara Ayırma.....	32
3.2. Tonlama ve Hacimlendirme.....	33
3.3. Cansız Modelden Desen Örnekleri	35
UYGULAMA FAALİYETİ	39
MODÜL DEĞERLENDİRME	43
CEVAP ANAHTARLARI.....	44

KAYNAKÇA.....	45
---------------	----

AÇIKLAMALAR

MODÜLÜN KODU	211GS0045
ALAN	Grafik ve Fotoğraf
DAL/MESLEK	Ortak Alan
MODÜLÜN ADI	Cansız Modeller
MODÜLÜN TANIMI	Cansız modellerden çizimler ile ilgili temel kavramların ve uygulamaların yapılışı konularının anlatıldığı öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/32
ÖNKOŞUL	Basit geometrik formların çizimi
YETERLİK	Cansız modellerden çizimler yapmak
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç Öğrenci bu modül ile, gerekli ortam sağlandığında cansız modelleri gözlemleyip inceleyerek ölçü-oran ve kompozisyon ilkelerine uygun çizimler yapabileceksiniz. Amaçlar <ol style="list-style-type: none">1. Objeleri kompozisyon hazırlama kurallarına uygun olarak zemin (kaide) üzerine yerleştirebileceksiniz.2. Kompozisyonu kağıda yerleştirme planını yaparak farklı bakış noktalarından objeleri ölçü-oran kurallarına uygun kağıt üzerine geometrik formlarla ifade edebileceksiniz.3. Objeleri aslına uygun olarak çizerek kompozisyonu ışığın yönüne göre desen tekniğine uygun hacimlendirebileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Grafik atölye ve laboratuvarları, sınıf, işletme, kütüphane, ev, bilgi teknolojileri ortamı vb. Donanım: Şövale, resim altlığı, resim kağıdı,doğal ve yapay objeler , numaralı resim kalemleri,füzen, sangin, konu ile ilgili görsel yayınlar
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	Modülün içinde yer alan her faaliyetten sonra, verilen ölçme araçlarıyla kazandığınız bilgileri ölçerek kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen, modül sonunda size ölçme aracı (test, çoktan seçmeli, doğru yanlış vb.) uygulayarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Desen çizimine başlamadan önce uygulaması yapılacak modelin kompozisyon kurallarını dikkate alarak göze hoş gelecek şekilde düzenlenmesi önemlidir. Farklı düzenleme denemeleri iyi bir kompozisyon kurmanız açısından size faydalı olacaktır.

Kompozisyonu oluşturan objeleri önce incelemeli, görmeli öyle çizim yapmalı daha sonra da ayrıntıya geçilmelidir.

Modeldeki üçüncü boyut, bütün parça ilişkisi, plan ve ışık gölge ancak sağlam bir desen sonunda oluşturabilir.

İyi desen çizebilmek desenin işleminde yer alan çizgi hareket, denge, hacim, oran, form, ritim, kompozisyon, perspektif, ışık ve renk kavramlarının öğrenilmesiyle sağlanabilir.

Hazırlanan bu modülde cansız model çizimleri, desende kompozisyon tanımları, kompozisyon uygulamaları, desende oran-orantı, kompozisyona hacim verme uygulamaları ile ilgili konuları ele alacağız.

Modül sonunda öğrendiğiniz becerileri sanatla ilgili tüm alanlarda kullanabilir ve hatasız bir biçimde cansız modellerden çizim uygulaması yapabilirsiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda, uygun ortam sağlandığında desende kompozisyonun önemini kavrayarak kompozisyon hazırlama kurallarına uygun kompozisyonlar hazırlayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Usta ressamlardan örnek çalışmalarını inceleyerek, örnekler üzerinden sınıf ortamında tartışınız.

1. CANSIZ MODEL ÇİZİMLERİ İLE İLGİLİ KAVRAMLAR

1.1. Tanımlar

1.1.1. Kompozisyon

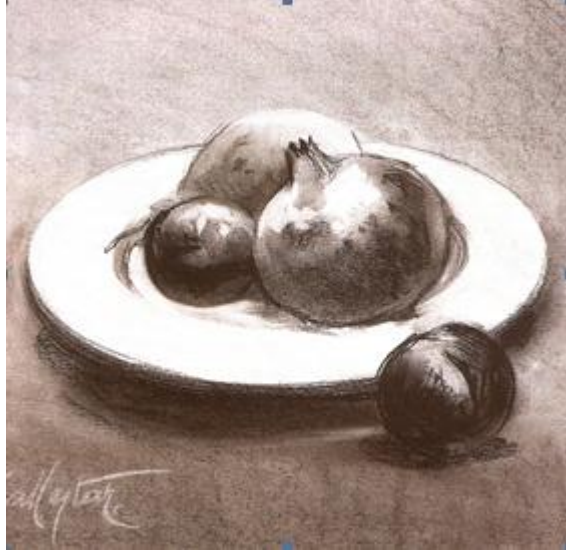
Bir sanat yapıtında yapıtı oluşturan elemanların belirli bir düzen içinde bir araya getirilmesidir. Kompozisyonda en önemli ilke, parça ile bütün arasında bir bütünlük olması, kompozisyondaki elemanların birbirine yabancı ve uygunsuz olmamasıdır.

Resim 1.1: Kompozisyon Resim 1.2: Kompozisyon

1.1.2. Natürmort

Hareketsiz, durgun doğa anlamına gelmektedir. Manzara ve portre resimlerinin dışında, çeşitli objelerin bir araya getirilerek bir kompozisyon oluşturulmayla ortaya çıkan resim türüdür. Kompozisyonlar genelde kapalı alanlarda hazırlanmıştır ve objeler arasında, çiçekler meyveler ve el yapımı objeler olabilir.

Şekil 1.3: Natürmort

1.1.3. Peyzaj

Doğal görünümün ana konu olduğu resimsel betimleme türüdür. Peyzaj resimlerde figür bulunabilir; ama resimde ön planda yer almaz. Peyzaj resim, büyük olasılıkla ilk ressamların insan ve hayvan betimlemelerine bir fon çabasıyla kaynaklanmıştır. İlk peyzaj örneklerine tarihte Mezopotamya ve Mısır uygarlıklarında rastlanmıştır.

Şekil 1.4 :Peyzaj

1.1.4. Enteriyör (İç Mekan Resmi)

Ev yaşamı ve gündelik yaşamdan sahneleri betimleyen küçük boyda resim türüdür. Bu resimlerde, çevrede genellikle evler ve dükkanlar yer alır. İlk örneklerine Pompei'deki Roma dönemi duvar resimlerinde rastlansa da iç mekanı yoğun olarak Rönesans döneminde kullanılmıştır.

1.1.5. Eskiiz

Resim, heykel, mimari, grafik, seramik, tekstil ve diğer görsel sanatlar alanında orijinal çalışmaya geçmeden önce yapılan ön hazırlık ya da taslak çalışmalardır.

1.1.6. Proporsiyon (Oran- Orantı)

Proporsiyon, parçayla bütün arasındaki fark bağlantısını araştırır. Antik aędan günümüze değin bir sanat yapıtını mantıksal olarak çözümlenmesine ya da ortaya konmasına yardımcı olmak endişesiyle, sanat yapıtını oluşturan parçalar ve bütün arasında matematiksel ve geometrik ilişkiler kurulmuştur. Bu ölçüsel ve geometrik ilişkiler Türkçe’de “oran”, “proporsiyon” gibi sözcükler ile anlatılır.

1.1.7. Rakursi (Kısaltım)

Rakursi, resim sanatında tek bir figürün ya da nesnenin derinlik duygusu verecek biçimde betimlenmesi anlamına gelir. Yanılsama yoluyla derinlik duygusu yaratması açısından bir perspektif türü olarak da kabul edilir. Rakursi’de betimlenen nesneye, figüre belli bir uzaklıktan ya da alışılmadık bir açıdan bakıldığında ortaya çıkan biçim; bozmadan, olduğu gibi veya yumuşatılarak kağıda ya da tuvale aktarılır.

şekil1.5:Rakursi

1.1.8. Kaide

stne heykel, sütün, dikili taş ya da vazoy oturtulan altlık, ayaklıktır.

1.2. Görsel Sanatlarda Desenin Yeri ve Önemi

Desen, resim sanatının temelidir. Renkler, ışık ve gölgeler, tablonun genel yapısı, kompozisyon gibi temeller üzerine kurulan iyi deseni çizebilmek; desenin işlevinde yer alan çizgi, hareket, denge, hacim, oran, form (şekil), ritim, kompozisyon, perspektif, ışık ve renk kavramlarının öğrenilmesiyle sağlanabilir. Bir tabloda temel unsur desen olmalıdır. Desen sistemi bozuk bir tablo ne kadar güzel renklerle çalışılırsa çalışılırsın sağlam temelden yoksundur.

“Bir tablo, iyi bir tablo olmak için neyi ifade edebilir, neyi edemez? Herhalde feda edemediği şeylerden biri, desendir. Ressam, desen yoluyla tabiati inceler, desen yoluyla onu yorumlar. Bu incelemede, yorumlamada kullanılan tek araç, çizgidir. Eşyanın sınırlarını gösteren, oturtan ve tespit eden bu çıplak çizgi; tek başına, başka biçim güzelliğini, kıvraklığını, hareketini, çeşitli anlamları içinde canlandırmaya yeter. Sanat tarihine baktığımız zaman, eski Mısırlıların, Yunanlıların, Çinlilerin, Gotiklerin ve Doğu sanatçılarının bu tek çizgiyle ne kadar şaşılacak çeşitte düzenlemeler bulduklarını, ne kadar sanat harikaları meydana getirdiklerini görürüz” Andre Lhote

1.3. Desende Kompozisyon

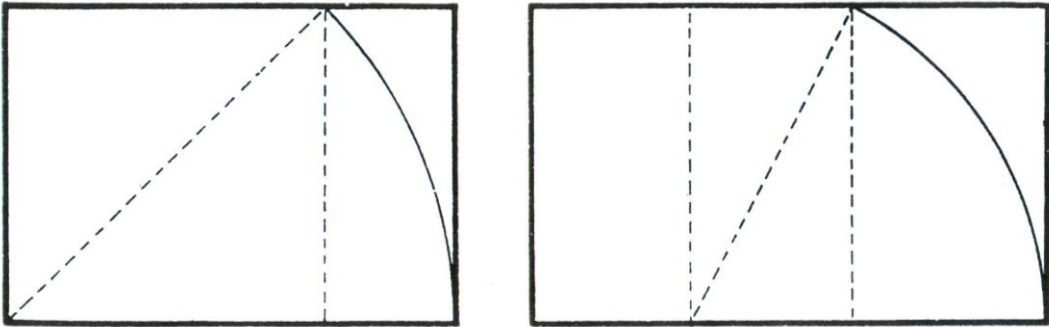
Resim sanatının temel ögesi olan kompozisyon, seyreden de ilk etkiyi bırakır. Kompozisyonda şekil ve renklerin simetrik biçimde dağılışı ve parçaların dağınık olması da göze hoş gelmez. Estetik beğeni kaygısından dolayı resim sanatının gelişme gösterdiği çağlardan buyana çizgi ve yüzeylerin göze en iyi şekilde görünmesi için çeşitli ölçüler geliştirilmiştir.

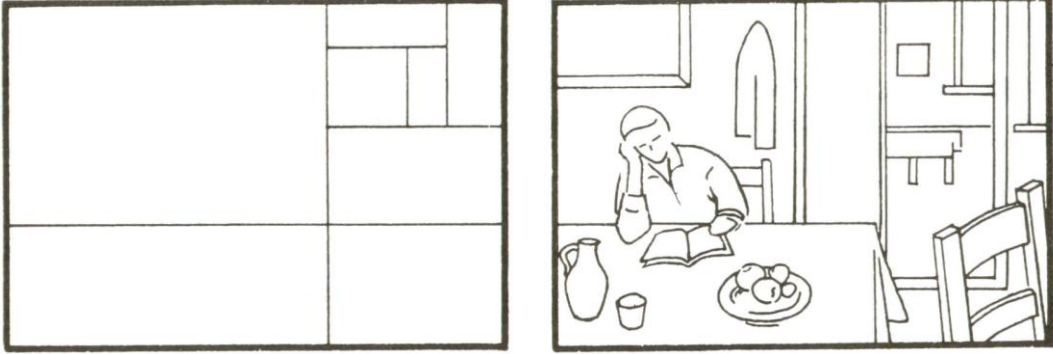
Bütün ile parça arasındaki en uygun oranı bulmak basit bir kompozisyonudur.

A C B

$$AC / CB = CB / AB$$

Resimde bu orana “**altın oran**” denir. Küçük parçanın büyük parçaya oranı, büyük parçanın bütüne oranı ile eşittir. Altın kesim, geometrik orantı ve biçim mükemmeliyetinin anahtarıdır.

Şekil 1.6 : Altın oranda yerleştirme

1.4. Kompozisyon Türleri

1.4.1. Klasik (Kapalı) Kompozisyon

Konunun en önemli yeri, tablonun ya merkezinde ya da merkezin yakınındadır. Konu bu merkez etrafında gelişir.

Resim 1.7: Hikmet Karabulut (Natürmort)

Resim 1.8: Hikmet Karabulut (Natürmort)

1.4.2. Açık (Barok) Kompozisyon

Açık kompozisyonda konu tablonun bütün yüzeyine dağılmıştır. Konu sanki tablonun dışında da devam ediyormuş gibidir. Şekiller serbest bir istikamete yönelmiş, denge bu serbestlikle orantılanmıştır.

Bu kompozisyon türü modern resimde daha da özgür olarak gelişmiştir.

Resim 1.9: Marc Franz (1880-1916)

Resim 1.10: Auguste Renoir

1.5. Kompozisyon Öğeleri

1.5.1. Denge

Kompozisyonun düzenlemesinde ve bütünlüğün sağlanmasında denge duygusu önemlidir. Bir düzenlemeye giren biçimlerin renkleri, dokuları, yönleri, aralıkları ve ölçüleri birbirleriyle karşılaştırma konusu olur. Tasarı öğeleri, birbirleriyle ortaya koydukları değerler yönünden tartıldıklarında genel bir denge hissedilmeli, herhangi bir biçim ya da bir grup ağır basarak tasarımın ağırlık merkezini kendi tarafına kaydırmamalıdır. Ağırlık merkezi alanın ortaya yakın yerinde kalabilmelidir.

Bir tasarımda dengesizlik hissediliyorsa, yeri, rengi, dokusu, yönü, aralığı, ölçüsü gerektiği oranda değiştirilmeli ya da diğer boşluklara denge sağlayıcı yeni biçimler eklenmelidir. Görsel denge, özünde düşünsel dengeyi de taşımaktadır. Bütün içinde her eleman, paylaşma, etkileşime, ortaklığa girmek durumundadır.

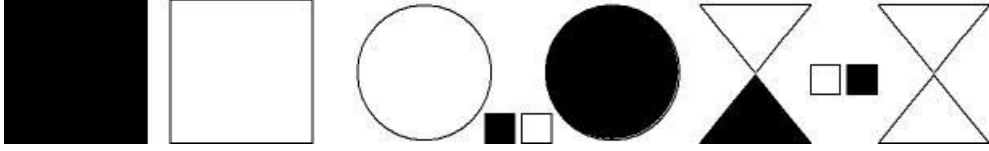
Denge; simetrik (bakışık) ve asimetric (bakışimsızlık) denge olarak ikiye ayrılır.

Simetrik denge; Bir eksene göre öğelerin aynı durumda tekrar etmesiyle oluşur. Simetrik denge kesin kararlı oturmuş bir kompozisyonu oluşturur; fakat fazla ilgi uyandırmaz.

Şekil 1.11: Simetrik denge

Asimetrik denge; Eşit ya da eşit olmayan görsel ağırlıktaki ve çekicilikteki elemanların düzenlenmesi ile oluşturulur. İlgi çekici olması yönünden kompozisyon daha başarılıdır. Anlatımı oluşturan elemanların benzerlik, zıtlık, üslup, uygunluk ilişkileri ile renk, biçim, hareket, açık-koyu ile oluşan denge, asimetrik dengeyi oluşturur.

Şekil 1.12: Asimetrik denge

1.5.2. Hareket

Çizgi ve yüzeylerde yön değişikliği resme hareket kazandırır, yatay ve dik çizgiler durgunluk, eğik ve kavisli çizgiler de hareket hissi yaratır. Yüzeylerde de modelin çevresine göre yön değiştirmesi, dik ve yatay yüzeylerin eğimli bir şekilde olması, resimde hareketi sağlar. Resimde simetrinin monoton bir etki bıraktığı gibi, hareketsizlikte durgunluk etkisi bırakır.

Hareketsiz

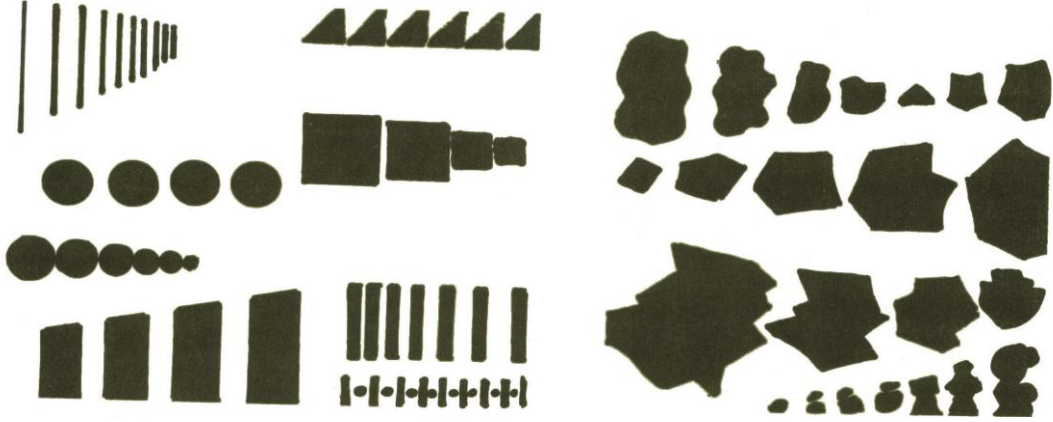
Hareketli

Hareketli

Resim1.13: Hareket

1.5.3. Ritim

Çizgilerin, şekillerin ve renklerin düzenli aralıklarla tekrarlanmasından meydana gelen uyumdur. Görsel anlatım ve algılamada ritim ve ritimsel oluşumlar önemli yer tutar. Bir veya birkaç formun belirli sistemlerle tekrarlanmaları, ara boşlukların giderek fazlaşması-azalması, belli aralıklarla değişime uğramaları, periyodik olarak büyüyüp küçülmeleri, konumlarının ve renklerinin giderek değiştirilmeleri görsel yönü ile olgusu olarak değerlendirilir.

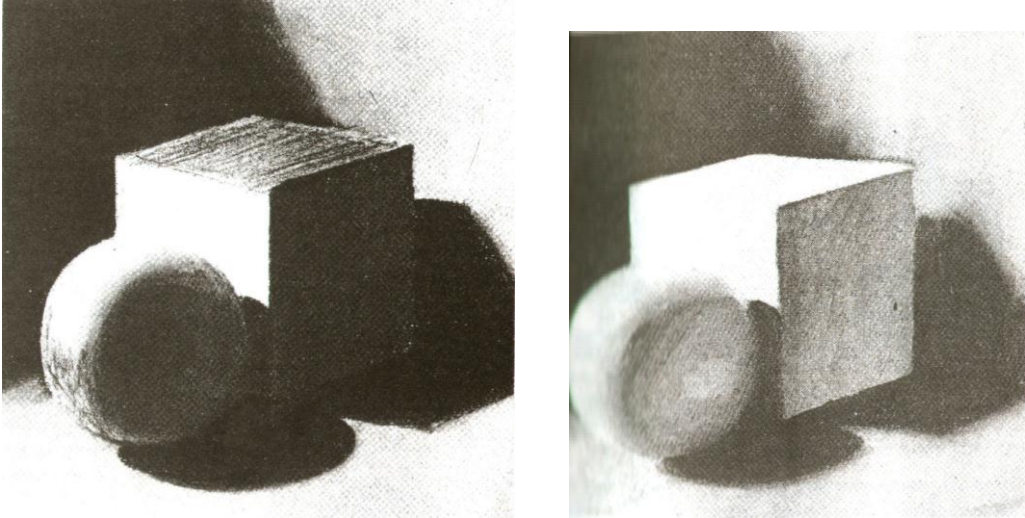

Şekil 1.14: Ritim

1.5.4. Açık- Koyu

Işık, varlıkların her tarafını aynı ölçüde aydınlatmadığı için, açık koyu farkları meydana gelir. Örneğin aynı renkte olan bir eşyaya baktığımızda, ışığın geldiği yönde olan kısımların açık ve parlak olduğunu; gölgede kalan kısımların ise koyu ve sönük olduğunu görürüz. Açık koyu ile ışık gölge terimlerini birbirine karıştırmamak gerekir. Açık-koyu, bir renk ışıktan gölgeye geçerken aldığı ton dereceleridir (Valör).

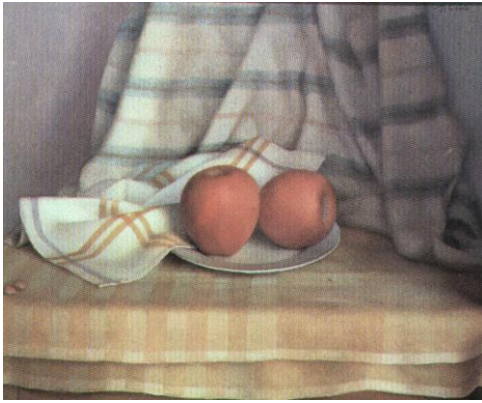
Işık-gölge, Açık – koyu kontrastları (Zıtlıklar) ve ara değerleri resimde iki boyutlu yüzey üzerinde üç boyutluluğu (Hacimsellik) ve derinliği göstermeğe yarar. Bunlardan yararlanılarak yapılan çalışma objenin hacmini, objeler arasındaki uzaklığı ve diğer özellikleri mükemmel bir şekilde algılamamıza olanak sağlar.

Resim 1. 15: Açık- Koyu

1.5.5. Fon

Resimde fon; modeli ilgi çekici, ve daha ön planda belirgin olarak göstermek bakımından önemlidir. Fon; modelin bulunduğu doğal ortam olabileceği gibi, çeşitli malzemelerden de hazırlanabilir. Önemli olan modelle fon arasında renk ve biçimler yönünden zıtlıkların sağlanabilmesidir. Örneğin, konuda sıcak renklerin hakimiyeti varsa fonda soğuk renklerle konuya kuvvet kazandırılır. Konuda yuvarlak biçimler varsa fonda dikey ve yataylar kullanılarak konunun anlamı zenginleştirilir. Hareketli konuların arasındaki durgun bir fon, göze dinlenme fırsatı verir.

Resim 1.16: Mahmut Cuda (Böcekli elmalar)

Resim 1.17: Hikmet Karabulut (Natürmort)

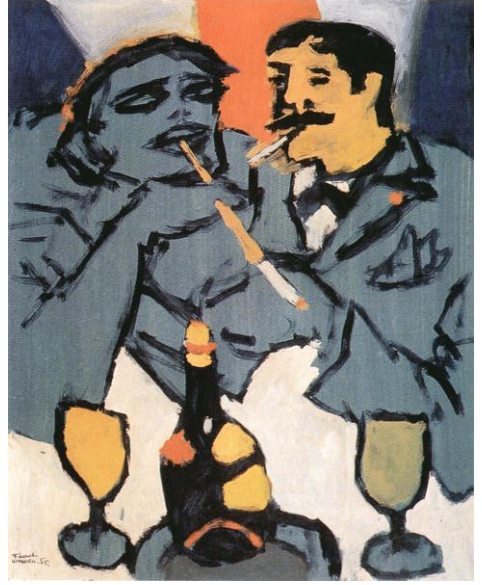
1.5.6. Uslup

Bir sanat eseri; belli bir sanatçıya, gruba, akıma, okula, döneme ya da yöreye özgü özellikleri barındırır. Bu özellikler renk, biçim ve konu olabileceği gibi ortak bir tavır ya da öğretisi olabilir.

Üslup, ressamın çalışmalarında konuyu kendine göre ifade edişidir. Üslubun oluşmasında resim yapanın resim bilgisi, genel kültürü, ruhsal yapısı içinde yaşadığı toplum gibi etkenler önemli bir rol oynar.

Resim 1.18: Mehmet Güteryüz

Resim 1.19: Fikret Mualla

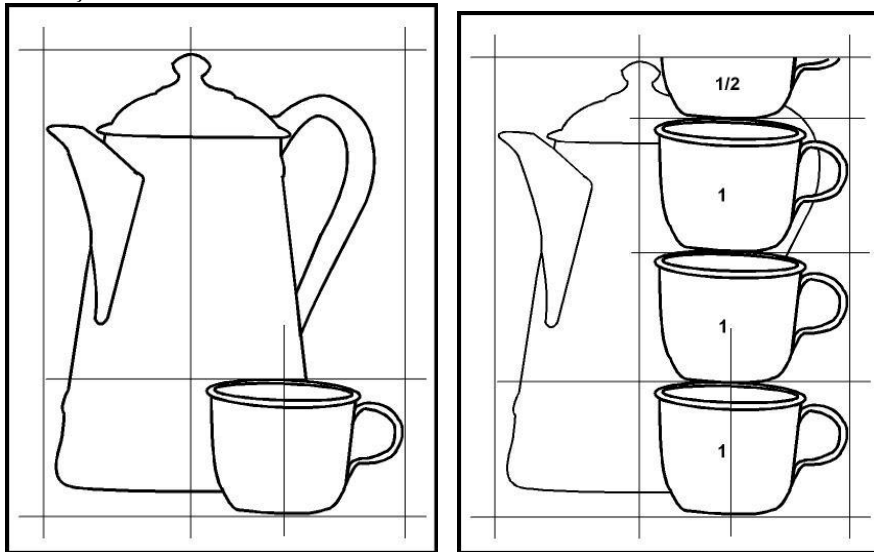
Resim 1.20: V. Van Gogh

Resim 1.21: Paul Cezanne

1.5.7. Oran- Orantı

İki şekil ya da bir objenin bütünü oluşturur parça ve uzunluklar arasındaki ayrıntıların farklarıdır. Resim yapmanın ilk adımı çizgidir. Modeli temel yapısı içerisinde çizerken eni ile boyu arasındaki farkı görmek de ikinci adımdır. Modelin biçimsel özelliğini tanımak ve anlamak onun eni ile boyu ve çevresindeki eşyalarla olan büyüklük farkını göstermekle başlar.

Şekil 1.22: Oran –Orantı

Resim 1.22' de fincanla çaydanlık arasında oran- orantı araştırılmış ve çaydanlığın üç buçuk fincan yüksekliğinde olduğu tespit edilmiştir

1.6. Kompozisyonda Model Hazırlarken Dikkat Edilecek Noktalar

Kompozisyonda model hazırlamak resim yapmak kadar önemlidir. Kompozisyon tasarımında kesin kurallar yoktur. Ama yine de Platon'un 'Kompozisyon çok çeşitliliğin içindeki bütünü bulmaktır.' ilkesini akıldan çıkarmamak gerekir.

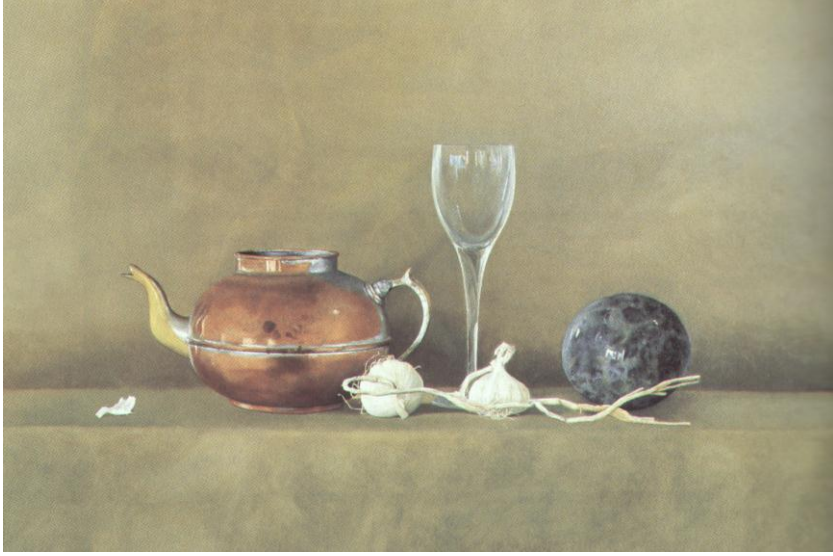
Bir kompozisyonu hazırlarken;

- Model göz seviyesine uygun olarak düzenlenmelidir. Modelin göz seviyesinden çok yukarda veya çok aşağıda olmaması gerekir.
- Resmi yapacak kişinin modele uzaklığı 3-4 metreden fazla olmamalıdır. Atölye ortamında çalışma yapılırken yerleşim planı buna göre hazırlanmalıdır.
- Modeli hazırlarken göze hoş görünmesi için uygun malzemelerle (kumaş vb.) fon hazırlanmalıdır.

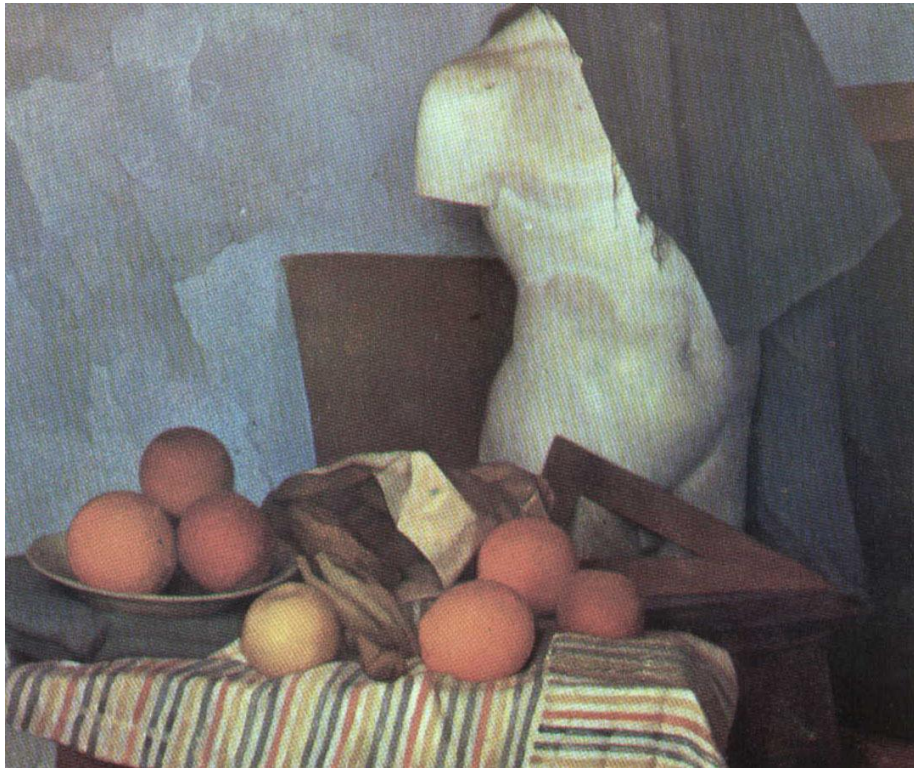

Resim 1.23: Süleyman Seyit(Kavunlar ve incirler)

- Modele ışık belli bir yerden gelmelidir. Her yönden gelen ışık, modelin biçim ve renk değerlerini iyi göstermez.
- Resim oluşturan objeler birden fazla ise biçimleri değişik olmalı, objeler ne iç içe ne de çok dağınık olarak yerleştirilmelidir.
- Modelde aynı cinsen eşyalar varsa değişik durumlarda düzenlenmelidir.

Resim 1.24:Hikmet Karabulut (Natürmort)

Resim 1.25:Mahmut Cuda (Torslu Natürmort)

UYGULAMA FAALİYETİ

Aşağıdaki işlemleri tamamladığınızda natürmort çizimi için kompozisyonu hazırlamış olacaksınız.

Kullanılan Araç ve Gereçler

- Farklı boyutlarda ve renklerde doğal ve yapay objeler
- Fon için malzeme
- Kaide ya da masa

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Kompozisyonu düzenlemede kullanacağınız malzemeleri temin ediniz.	➤ Atölye önlüğünüzü giymeyi unutmayınız ➤ Dört ya da beş parçadan oluşan yalın bir model yeterlidir.
➤ Kompozisyonu kuracağınız yeri göz seviyesin dikkate alarak belirleyiniz.	➤ Modele olan uzaklığınız 3-4 metreyi geçmemelidir.
➤ Kompozisyonun güzel ve ilgi çekici olması için fonla uyumuna dikkat ediniz. Gerekirse kumaş ya da benzeri malzeme ile yeni bir fon oluşturunuz.	➤ Modelde hareketli çizgiler var ise fon sade olmalıdır. ➤ Konuda yuvarlak hatlı biçimler var ise fonda dikey ve yataylar kullanılmalıdır. ➤ Objeler ne iç içe ne de çok dağınık olarak yerleştirilmelidir.
➤ Objeleri farklı biçimler ve boyutlarda seçiniz. Aynı cins objeleriniz var ise değişik konumlarda yerleştiriniz.	➤ Kompozisyona ışık belli bir yerden gelmelidir. Her yönden gelen ışık modelin biçim ve renk değerlerini iyi göstermez.
➤ Farklı doğal ve yapay objelerle zemin ve fon ilişkisini de dikkate alarak farklı kompozisyonlar oluşturunuz.	

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki cümlelerin başında boş bırakılan parantezlere, cümlelerde verilen bilgiler doğru ise D, yanlış ise Y yazınız.

1. () Açık ve kapalı olmak üzere iki çeşit kompozisyon vardır.
2. () Simetrik denge, bir eksene göre öğelerin aynı durumda tekrar etmesiyle oluşur.
3. () Asimetrik dengede anlatımı oluşturan elemanlardan benzerlik, zıtlık, üslup, uygunluk ilişkileri rol oynamaz.
4. () Kompozisyonda ritim; çizgilerin, şekillerin ve renklerin düzenli aralıklarla tekrarlanmasından meydana gelir.
5. () Oran-orantı parçayla bütün arasındaki fark bağlantısını araştırır.
6. () Kompozisyonda konunun daha güzel ve ilgi çekici olması için fon önemli değildir.
7. () Üslup ressamın çalışmalarında konuyu kendine göre anlatışıdır.
8. () Açık koyu ile ışık gölge terimleri aynı anlamdadır.
9. () Her yönden gelen ışık, modelin biçim ve renk değerlerini iyi gösterir.
10. () Modelde aynı formda objeler kullanılır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızı cevap anahtarı ile karşılaştırınız. Ve doğru cevap sayınızı belirleyerek kendinizi değerlendiriniz. Yanlış cevapladığınız sorularla ilgili öğrenme faaliyetlerini tekrarlayınız.

UYGULAMALI TEST

Farklı doğal ve yapay objelerle zemin ve fon ilişkisini de dikkate alarak farklı kompozisyonlar oluşturunuz. Bu çalışmanızı aşağıdaki ölçüğe göre değerlendiriniz.

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri evet ve hayır kutucuklarına X işareti koyarak kontrol ediniz

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Bilgilerinizi gözden geçirdiniz mi ?		
2. Malzemeyi temin ettiniz mi?		
3. Farklı biçim ve boyutlarda objeler seçtiniz mi?		
4. Göz seviyesini dikkate aldınız mı?		
5. Objeye-zemin-fon ilişkisini kurdunuz mu?		
6. Işığın yönünü belirlediniz mi?		
7. Kompozisyonu hazırlarken dengeye dikkat ettiniz mi?		
8. Kompozisyonda hareketi sağladınız mı?		
9. Objelerin yerlerini değiştirerek farklı kompozisyon denemeleri yaptınız mı?		
10. Zamanı verimli kullanmaya dikkat ettiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Uygulama faaliyetinde kazandığınız davranışlarda işaretlediğiniz “EVET” ler kazandığınız becerileri ortaya koyuyor. “HAYIR” larınız için ilgili faaliyetleri tekrarlayınız Tamamı “EVET” ise diğer öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda, uygun ortam sağlandığında kompozisyonunuzu hazırlayarak eskizini çizebileceksiniz.

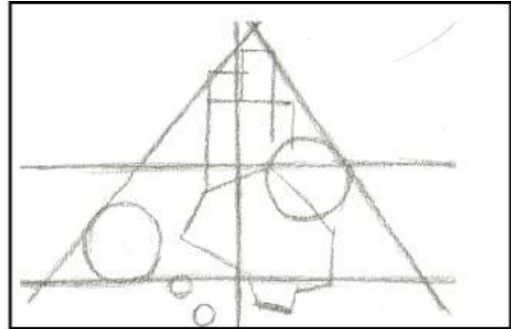
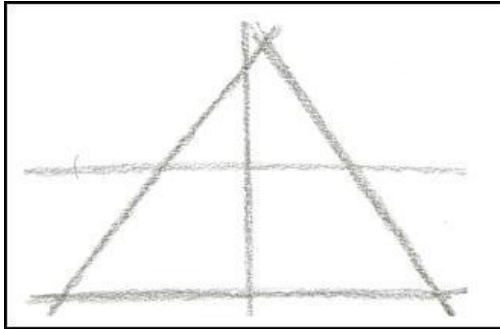
ARAŞTIRMA

- Usta ressamlardan karakalem tekniği ile yapılmış natürmort örneklerini inceleyiniz.

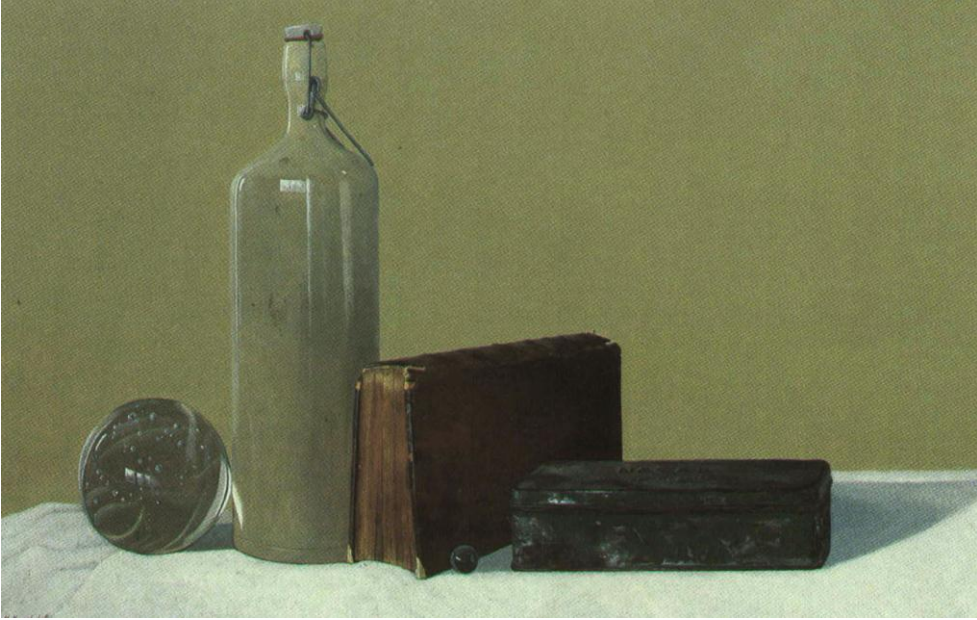
2. DESENDE ORAN-ORANTI

2.1. Modelin Genel Formu

Kompozisyonda modeli oluşturan objelerin yapısı geometrik olarak belirlenir. Bunu düz derinliği olmayan geometrik çerçeve ile gösterebiliriz. Kompozisyonda objeler geometrik biçimlerde çerçevelenerek çizilebilir.

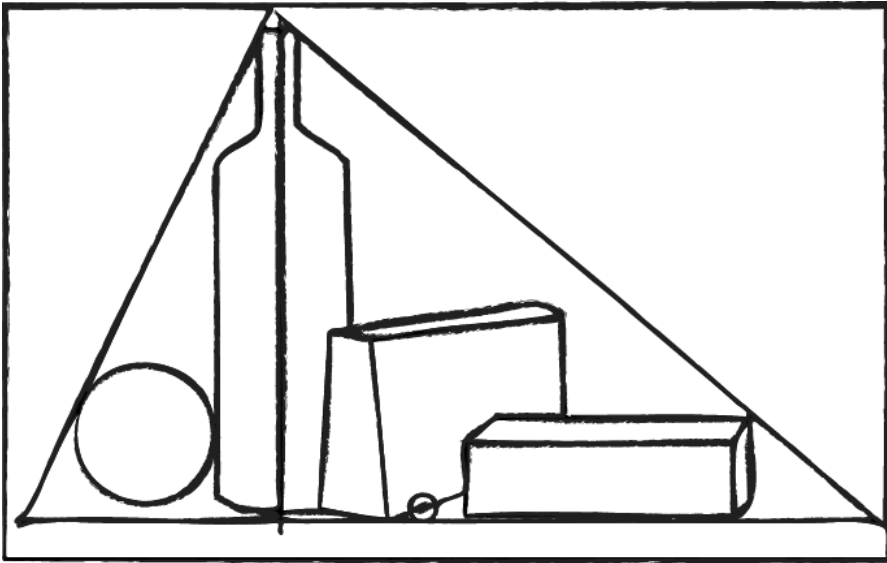

Şekil 2.1: Kompozisyonun temel formu

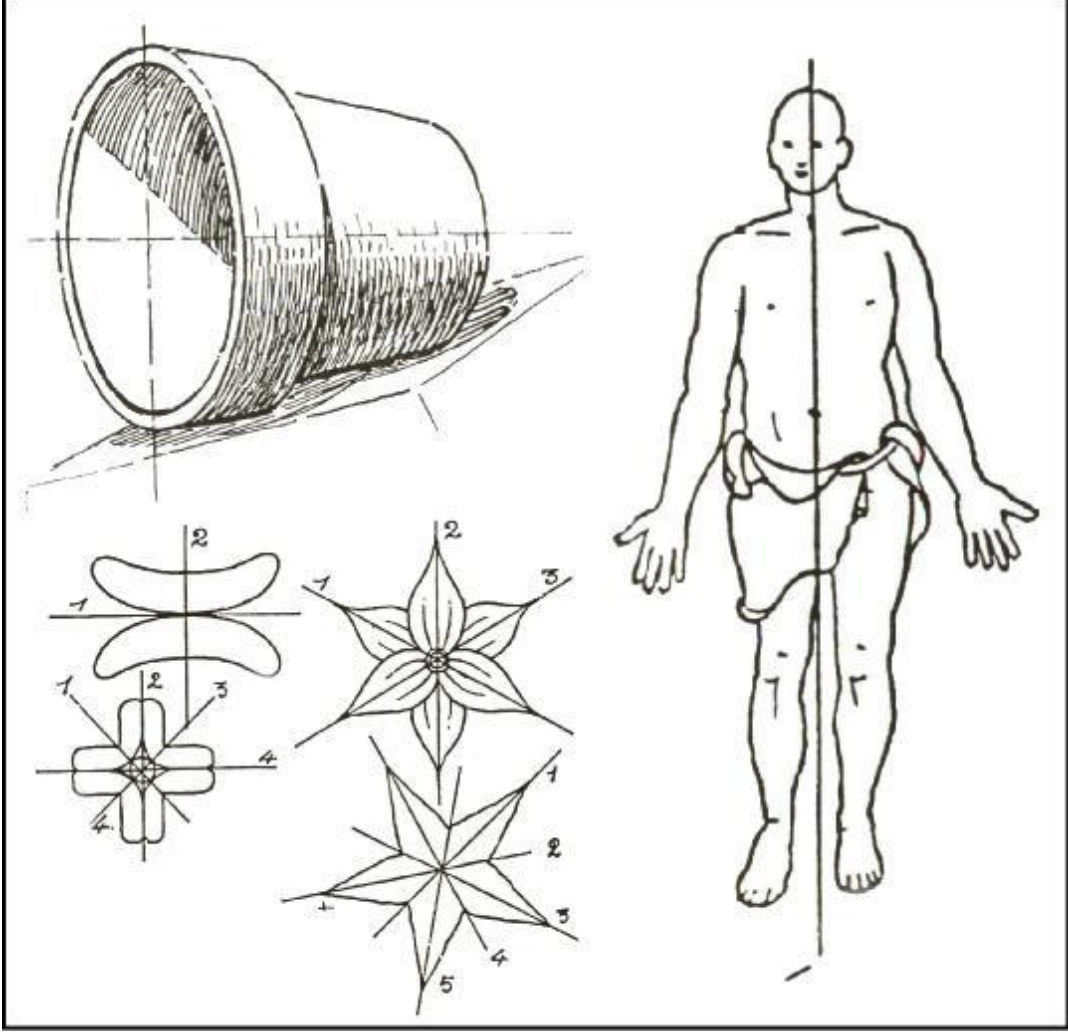
Resim 2.2: Hikmet Karabulut (Natürmort)

- Kompozisyon çiziminde öncelikle çizimi yapılacak modelin genel formunun geometrik yapısının araştırması yapılır.
- Daha sonra modeldeki objelerin geometrik yapılarının araştırması yapılır.

Şekil 2.3: Kompozisyonun temel formu

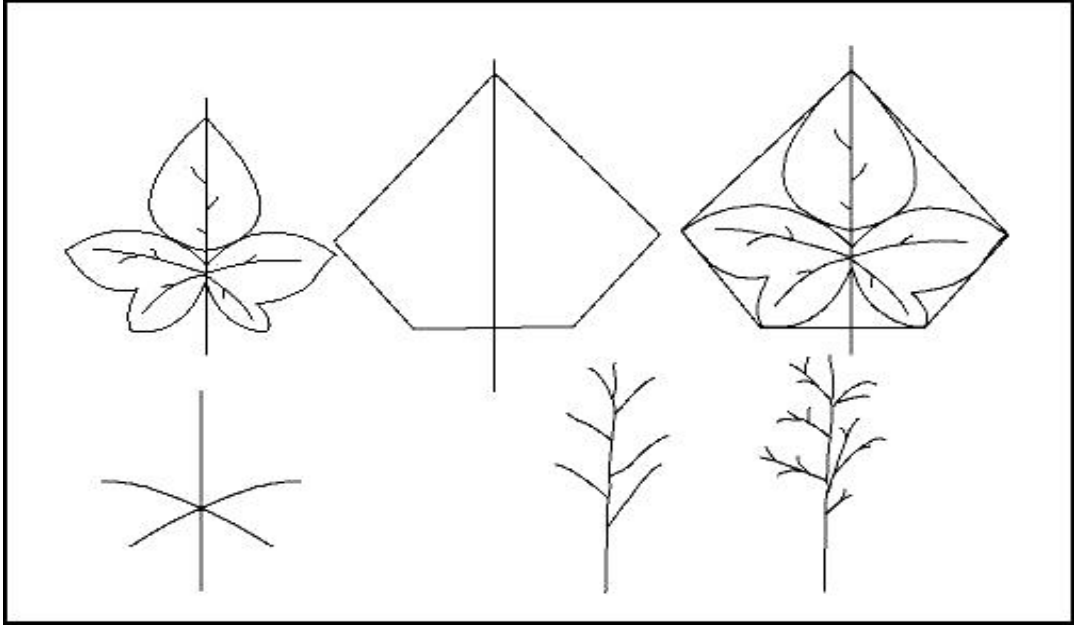
2.2. Objelerin Aksı

Şekil 2.4:Objelerin aksı

Eşya, bitki, hayvan, insan gibi varlıkların doğal yapılarına göre bir veya birden fazla simetrik aksları vardır. Çizimlerde ve objelerde denge, ahenk, sağlamlık sağlamak için kullanılır.

- Aks çizgisini belirlemek için resim alanı ortadan yatay ve dikey iki çizgi ile bölünür.

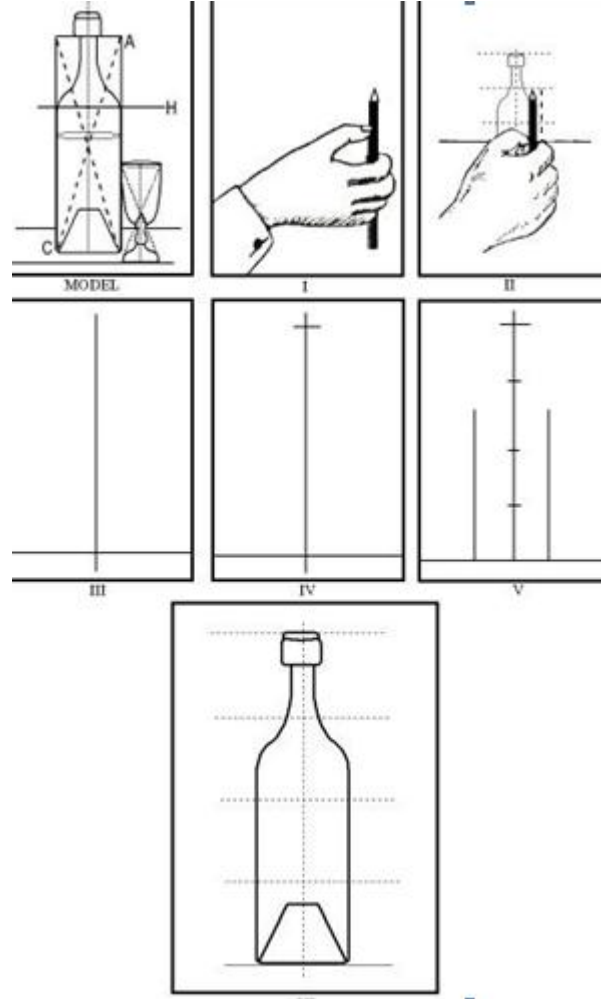

Şekil 2.5:Objelerin aksı

Objelerin akslarının iki tarafındaki karşılıklı parçalar birbirine eşittir. Bazı objelerde asimetrik aks vardır; karşılıklı parçalar birbirinden tamamen farklıdır.

2.3. Ölçü Alma Tekniği

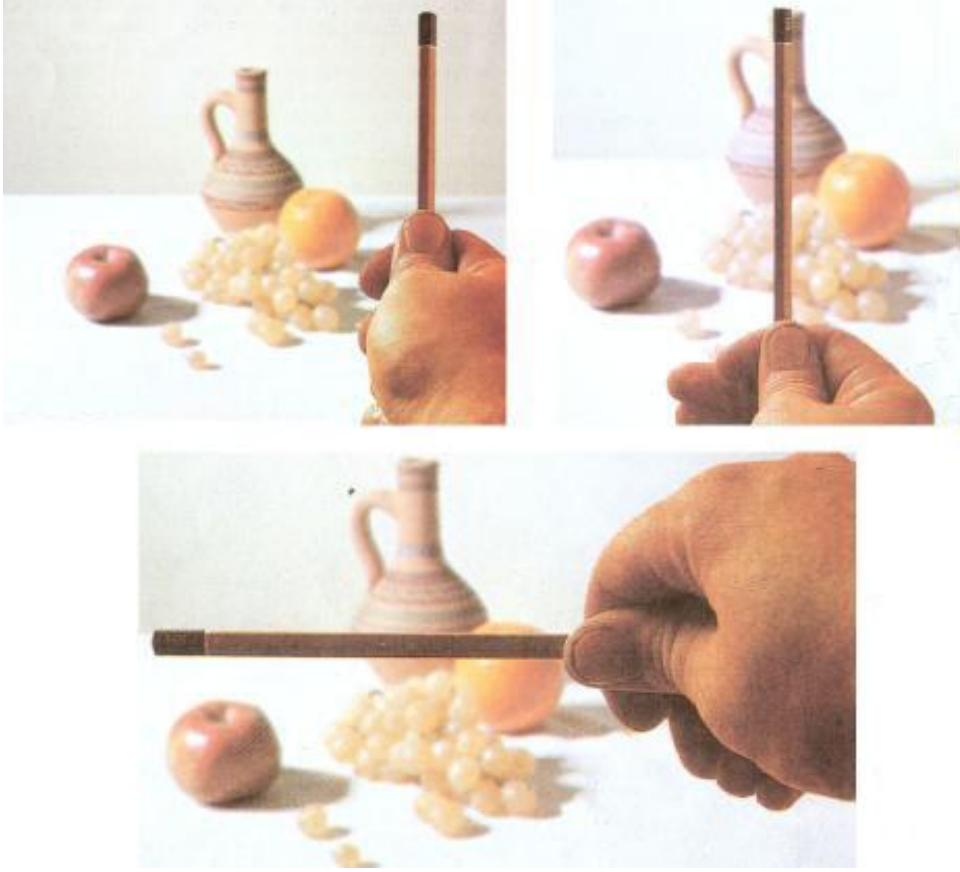
Bir obje ya da kompozisyon çiziminde önce akslar çizilir. Objelerin uzunlukları, genişlikleri arasındaki farklar kalemle araştırılırlar ve aks çizgileri üzerinde işaretlenirler. Bu teknik bütün modeller için kullanılabilir.

Şekil 2.6: Ölçü alma tekniği

Bir kompozisyonun en ve boyu arasındaki oranı;

- Modele doğru elinizi dirsekten kırmadan uzatmalısınız.
- Bir gözünüzü kapatıp kalemi, ölçüsünü alacağınız modelin tepe noktasına gelecek şekilde ayarlamalısınız.
- Başparmağınızı modelin taban noktasına kadar kaydırıp sabit tutmalısınız.
- Parmağınızı kaydırmadan, kalemi modele doğru yatay tutup kalemin tepesini modelin kenar sınırına gelecek şekilde ayarlamalısınız.
- Kalemin üzerinde görülen büyüklük farkı modelin eni ile boyu arasındaki oranı gösterir.

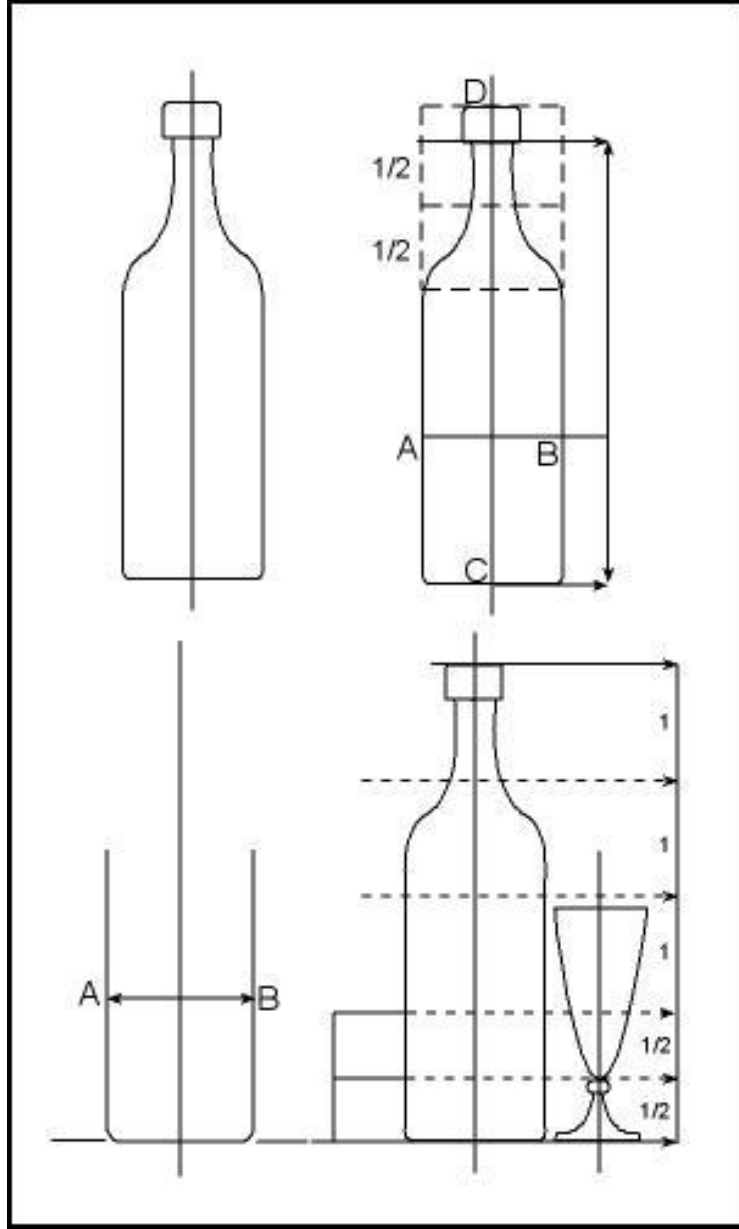

Resim 2.7: Ölçü alma tekniği

2.4. Boyut ve Proporsiyon

Aks çizildikten sonra objenin genişliği, yüksekliğinin kaçta kaç olduğu aks üzerinde işaretlenir. Objelerin birbirine oranla büyüklüğünü, yerini ve diğer görünüm özelliklerini yatay ve dikey doğrultuda kıyaslayarak pek çok ölçü noktaları bulunur.

Şekil 2.8' da şişenin proporsiyonları araştırılarak aks çizgileri üzerinde işaretlenmiştir.

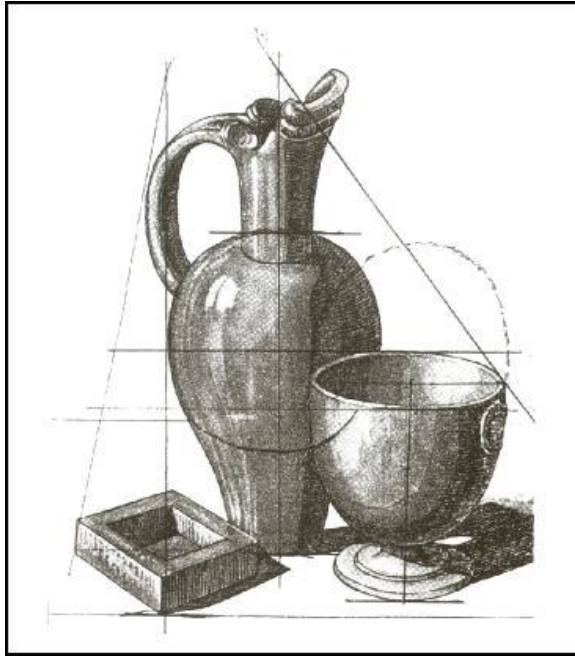
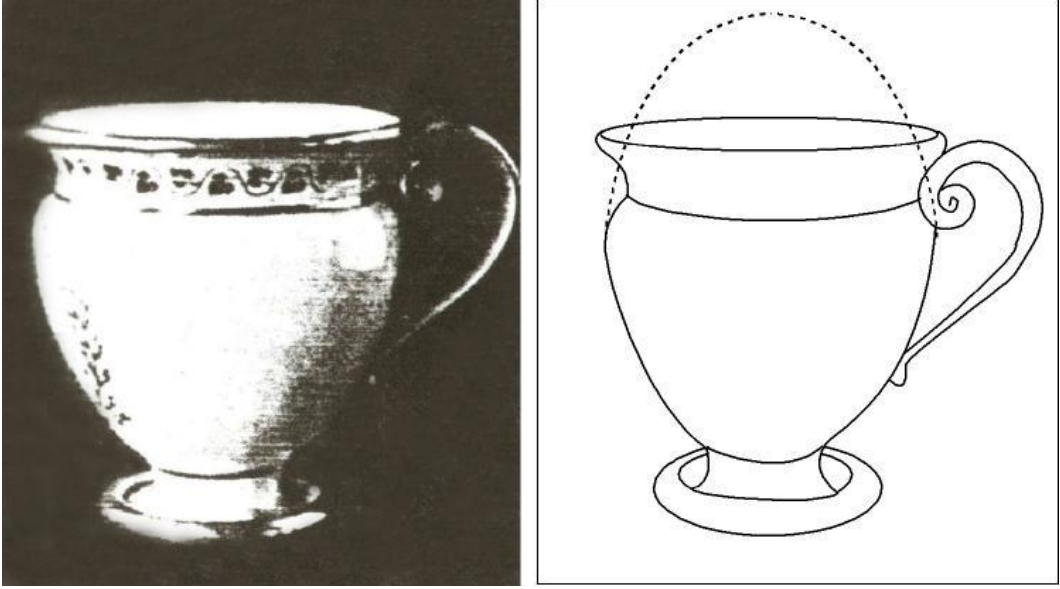

Şekil 2.8: Boyut ve proporsiyon

2.5. Karşılaştırma – Analiz (Temel Formu Kavrama)

Formlar incelendiğinde sade biçimlere varılır. Temel formu görmek önemlidir. Formların kontürleri kendi yönlerinde uzatılırsa elips, üçgen, daire gibi geometrik formlar bulunabilir. Ritimi, hareketi sağlayan bu devamlar formun temel biçimini ve estetiğini

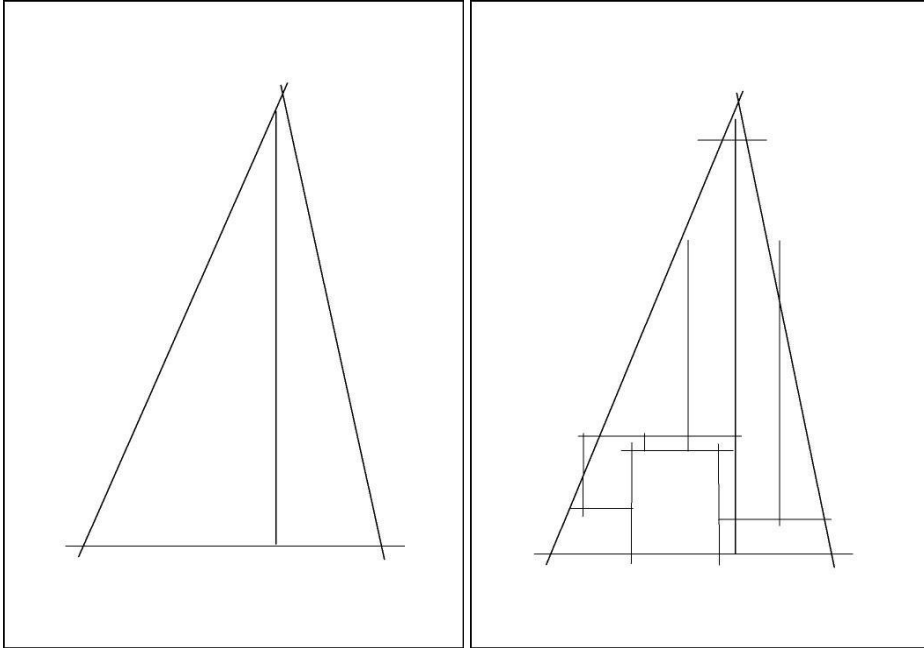
meydana getirir. Eşyaların yalnızca dolu alanları değil boş olan alanları ve parçaları da incelenmeli ve geometrik form araştırmaları yapılmalıdır.

Şekil 2.9: Temel Formu kavrama

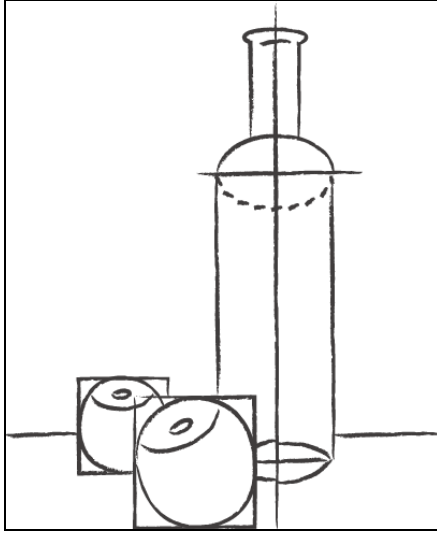

Resim 2.10: Kompozisyon

Şekil 2.11: Temel Formu kavrama

Şekil 2.12: Temel Formu kavrama

Şekil 2.13:Eskiz çizim

Şekil 2.14:Eskiz çizim

Kullanılacak Araç ve Gereçler

- Resim kağıdı 25x35 cm
- Yumuşak, sivri uçlu kurşun kalem
- Yuvarlak ve köşeli formlu objeler

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Kompozisyonu düzenlemede kullanacağınız malzemeleri temin ediniz.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Atölye önlüğünüzü giymeyi unutmayınız ➤ Dört ya da beş parçadan oluşan yalın bir model yeterlidir.
➤ Değişik boyutlarda ve şekillerde objeler kullanarak bir kompozisyon hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Modele olan uzaklığınız 3-4 metreyi geçmemelidir. ➤ Kompozisyonu kuracağınız yeri göz seviyesin dikkate alarak belirleyiniz.
➤ Kompozisyonun kağıda yerleştirme planını yapınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 25x35 boyutlarında resim kağıdınızı kompozisyonunuzun konumuna göre enine veya boyuna tutunuz ➤ Kompozisyonunuzu kağıdın tam ortasına yerleştirmek için kağıdınızı kalemle yatay ve dikey olarak ikiye bölün.
➤ Kompozisyonunuzun genel formunu (şemasını) belirleyiniz.(Dikdörtgen, üçgen vb.)(Şekil 2.11)	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kâğıdın üzerine aks çizgilerini işaretleyiniz.
➤ Kompozisyonu oluşturan objelerin yükseklik ve genişlik akslarını	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kalemle ölçü alma tekniğini kullanarak tespit ettiğiniz ölçüleri aks çizgileri

<p>çiziniz.Şekil (2.12)</p> <p>➤ Objelerin birbiri ile konumlarını yatay ve dikey çizgilerle kıyaslamasını yaparak belirleyiniz.</p>	<p>üzerinde işaretleyiniz.</p> <p>➤ Boyun; gövde, taban parçaları arasındaki büyüklük küçüklük oranları ve şekil farklarını göz önünde bulundurunuz.</p>
<p>➤ Objelerinde daire, elips, kare, üçgen gibi temel yapıları araştırınız.</p>	
<p>➤ Objeleri kompozisyondaki konumlarına göre çiziniz.</p>	<p>➤ Perspektif kurallarına dikkat ediniz.</p> <p>➤ Çiziminizi belirli aralıklarda modelle karşılaştırmasını yapınız.</p>

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

UYGULAMALI TEST

Farklı doğal ve yapay objelerle zemin ve fon ilişkisini dikkate alarak farklı kompozisyonlar oluşturun ve kompozisyonun eskiz çizimini yapınız. Bu çalışmanızı aşağıdaki ölçüğe göre değerlendiriniz.

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri evet ve hayır kutucuklarına X işareti koyarak kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Bilgilerinizi gözden geçirdiniz mi ?		
2. Malzemeyi temin ettiniz mi?		
3. Kompozisyonda kullandığınız objeleri farklı boyutlarda kullandınız mı?		
4. Kompozisyonunuzu hazırlama kurallarını dikkate alarak kurdunuz mu?		
5. Kompozisyonun kağıda yerleştirme planını yaptınız mı?		
6. Kompozisyonun genel formunu çizdiniz mi?		
7. Objelerin akslarını çizdiniz mi?		
8. Kalemle ölçü alma tekniğini uyguladınız mı?		
9. Objelerin proporsiyonlarını araştırdınız mı?		
10. Objelerin geometrik formlarını belirlediniz mi?		
11. Çiziminizde perspektif kurallarına dikkat ettiniz mi?		
12. Çiziminizi belirli aralıklarla modelle karşılaştırmasını yaptınız mı?		
13. Kompozisyonu farklı bakış noktalarından çalıştınız mı?		
14. Temizlik ve düzene dikkat ettiniz mi?		
15. Zamanı verimli kullanmaya dikkat ettiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Uygulama faaliyetinde kazandığınız davranışlarda işaretlediğiniz “EVET” ler kazandığınız becerileri ortaya koyuyor. HAYIR” larınız için ilgili faaliyetleri tekrarlayınız Tamamı “EVET” ise diğer öğrenme faaliyetine geçiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-3

AMAÇ

Bu faaliyette verilecek bilgiler doğrultusunda, uygun ortam sağlandığında hazırladığımız kompozisyonunuzun çizimini yaparak resim kalemi ile hacimlendirebileceksiniz.

ARAŞTIRMA

- Usta resamlardan desen çalışmalarını toplayıp sınıfa getirerek inceleyiniz.
- Boş vakitlerinizde çevrenizdeki objelerin desenlerini çizim defterinize çiziniz.

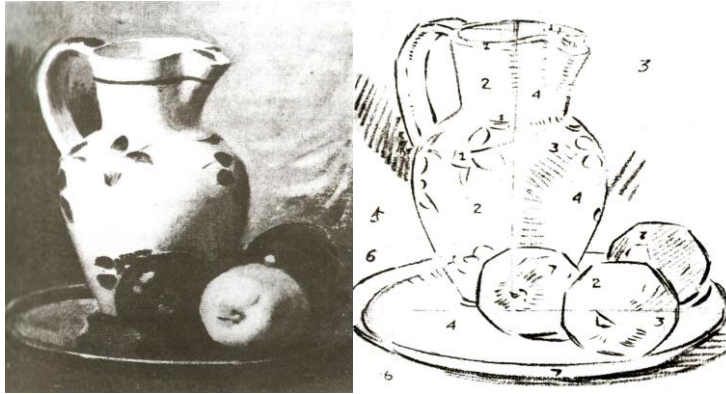
3. KOMPOZİSYONA HACİM VERME

3.1. Işık Gölgeye Göre Planlara Ayırma

Işık alan bütün objeler ışık değerleri ile gölgelendirilerek koyu-açık yolu ile hacimlendirilir. Bu kontrast yolu ile objeler etkileyici duruma sokulur. Bazı yerlerde perde perde açılan ya da koyulaşan ton dereceleri ile, bazen de açık-koyu kontrast yolu uygulanarak objeler hacimlendirilir.

Önden, hafif yandan gelen ışık formu ve hacmi en iyi gösteren ışık türüdür. Işığın yönü kadar ışığın miktarı da resimde önemli bir faktördür.

- Şekil 3.1'deki kompozisyonda aynı rakamlar aynı ışık değerlerini yansıtmaktadır.

Şekil 3.1: Işık gölge planları

3.2. Tonlama ve Hacimlendirme

Bu konu ile ilgili detaylı bilgi almak için “Basit Geometrik Formların Çizimi Modülü Öğrenme faaliyeti 4” e bakınız.

Şekil 3.2: Hacimlendirme

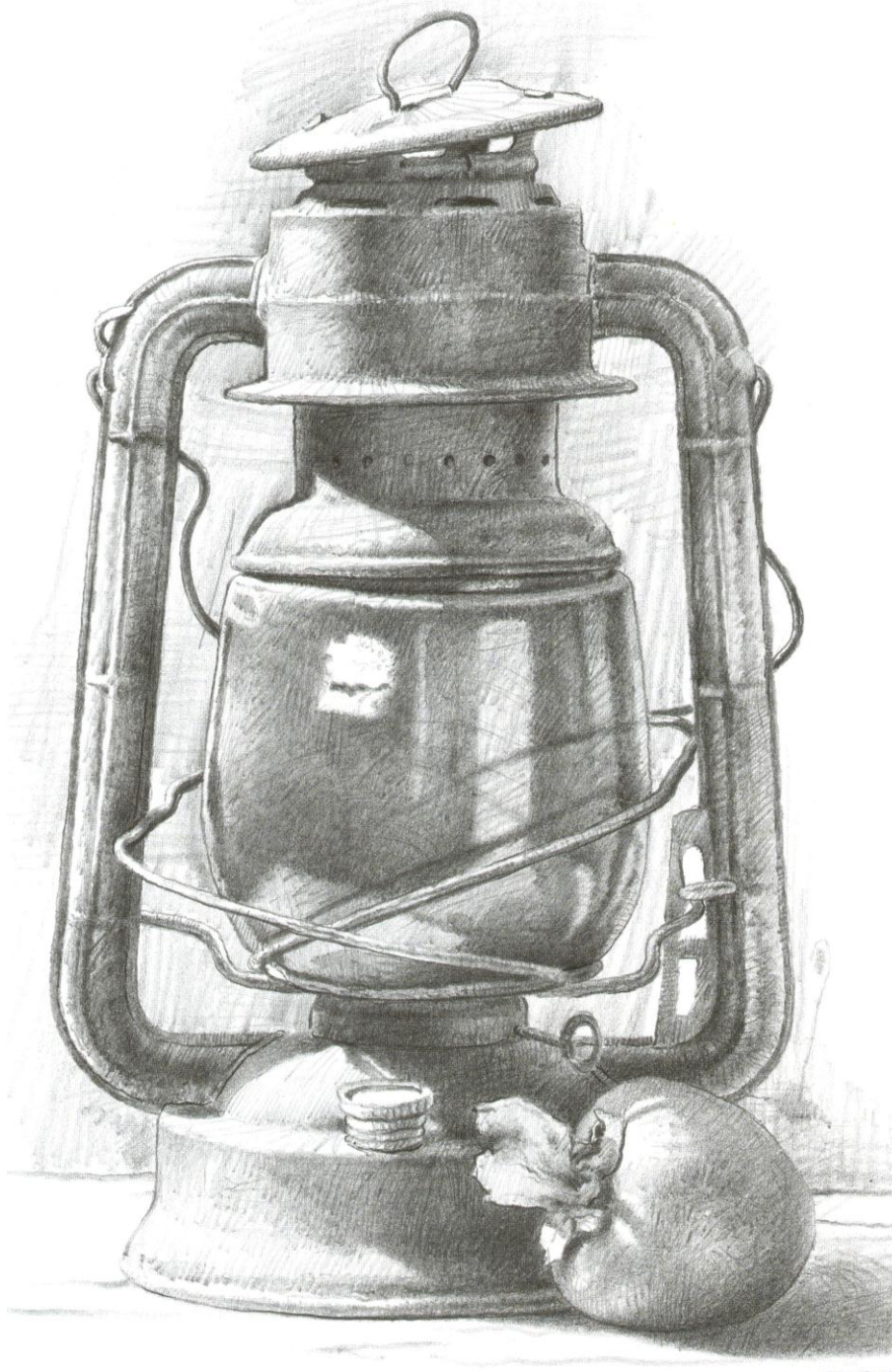

Şekil 3.3: Hacimlendirme

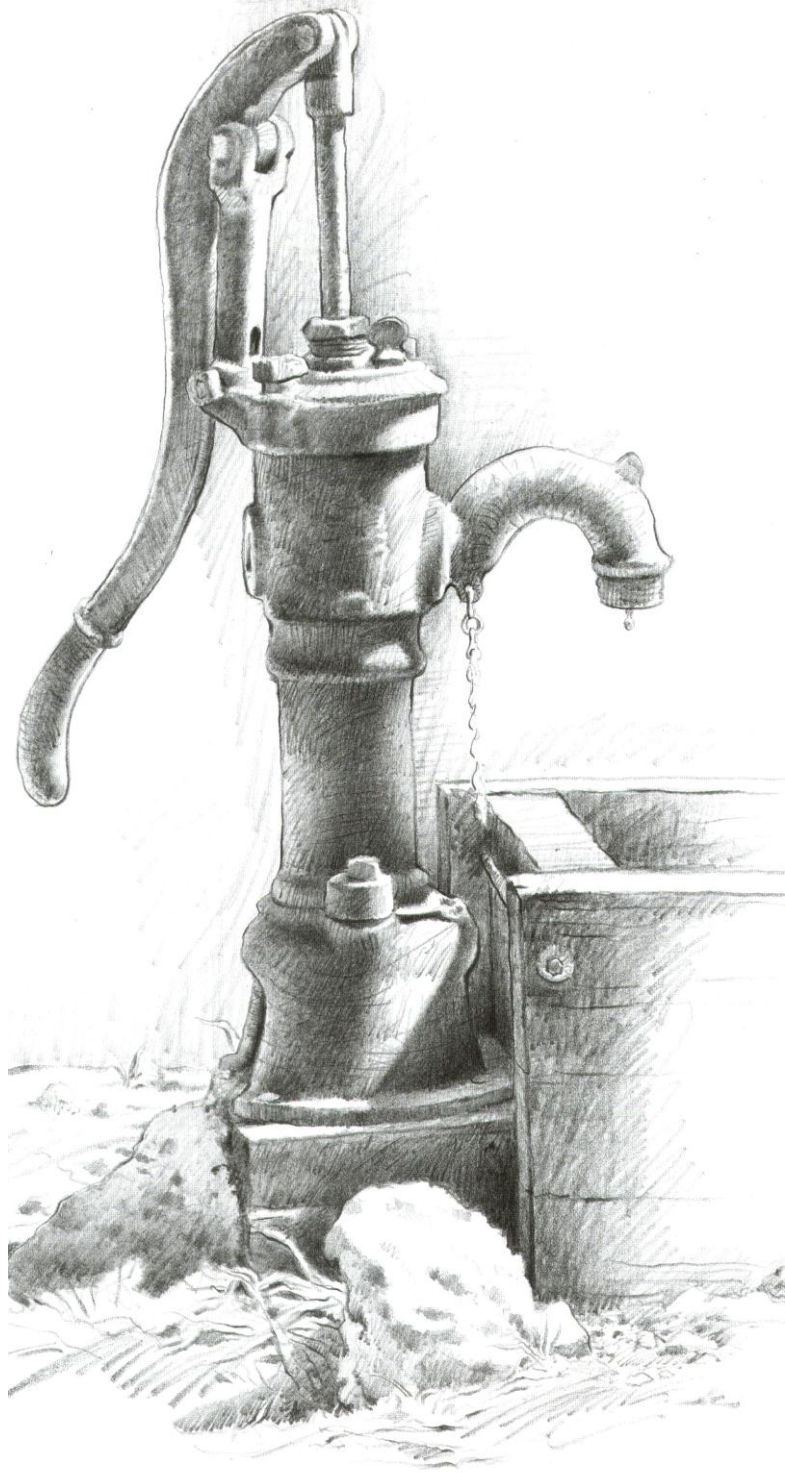
3.3. Cansız Modelden Desen Örnekleri

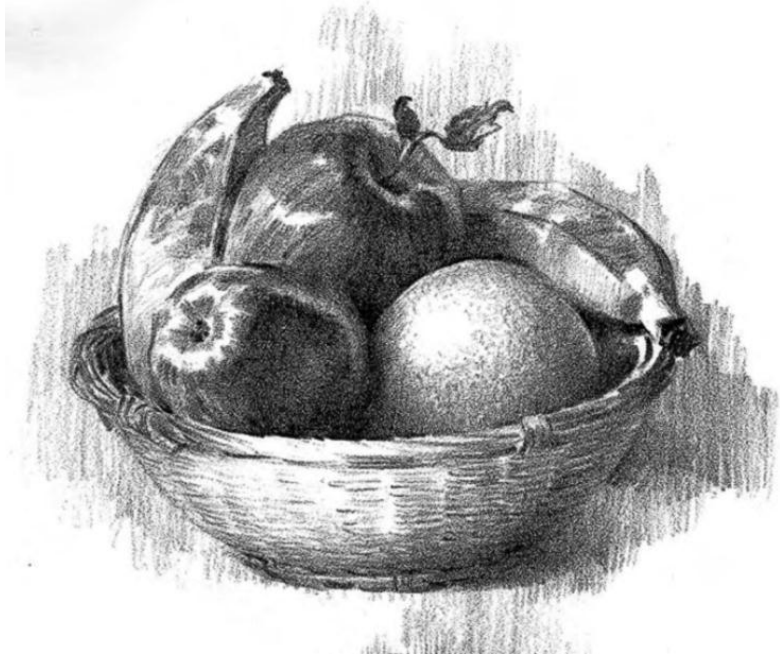
Şekil 3.4: Desen

Şekil 3.5: Desen

Şekil 3.6: Desen

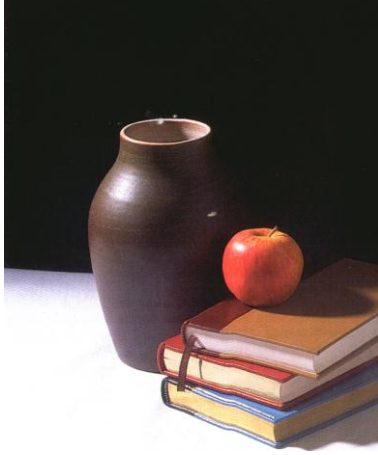
Şekil 3.7: Desen

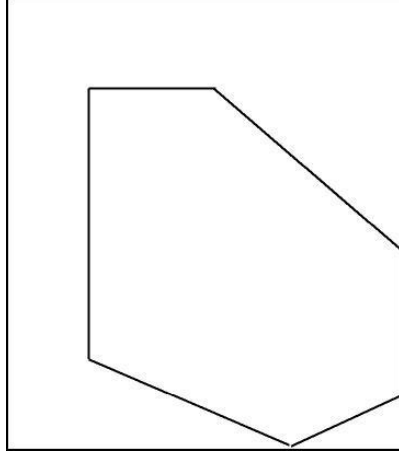
Şekil 3.8: Desen

UYGULAMA FAALİYETİ

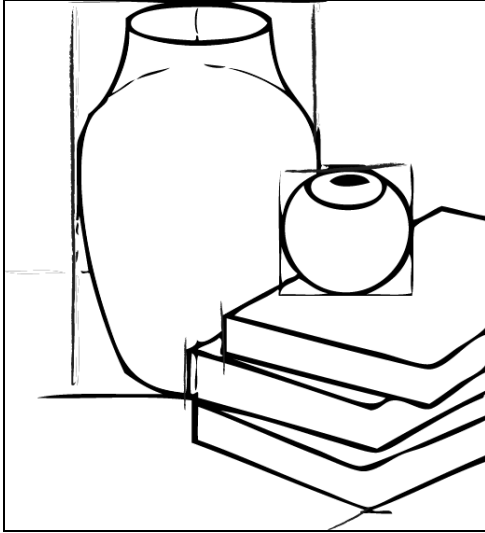
Aşağıdaki işlemleri tamamladığınızda kompozisyonun basit geometrik yapısını çizmiş olacaksınız.

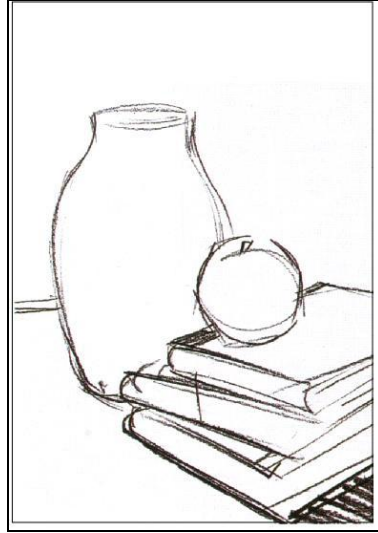
Resim 3.8: Kompozisyon

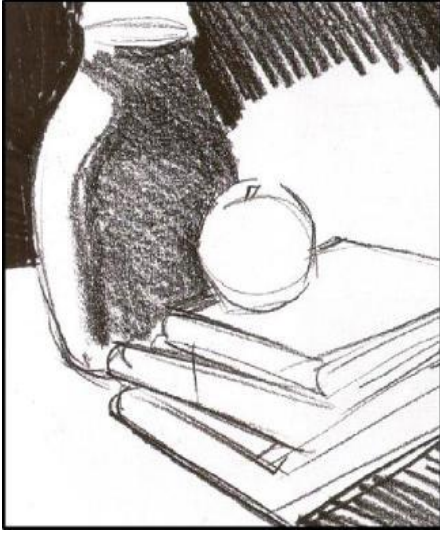
Şekil 3.9: Kompozisyonun genel formu

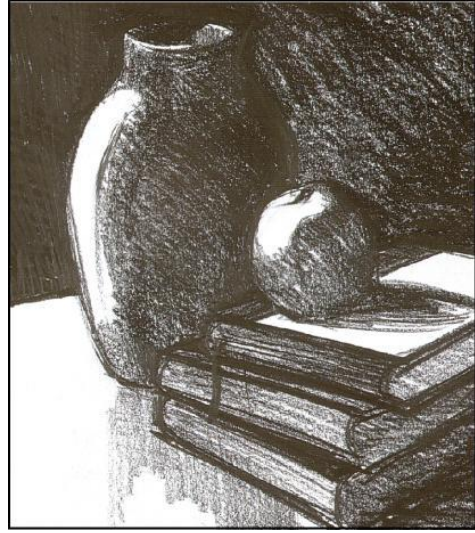
Şekil 3.10: Objelerin genel formu

Şekil 3.11: Eskiz çizim

Şekil 13.12: Hacimlendirme

Şekil 13.13: Hacimlendirme

Kullanılacak Araç ve Gereçler

- Resim kağıdı 25x35 cm
- Yumuşak sivri uçlu kurşun kalem
- Yuvarlak ve köşeli formlu objeler

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Kompozisyonu düzenlemede kullanacağınız malzemeleri temin ediniz.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Atölye önlüğünüzü giymeyi unutmayınız. ➤ Dört ya da beş parçadan oluşan yalın bir model yeterlidir.
➤ Değişik boyutlarda ve şekillerde objeler kullanarak bir kompozisyon hazırlayınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Modele olan uzaklığınızı 3-4 metreyi geçmemelidir. ➤ Kompozisyonu kuracağınız yeri göz seviyesin dikkate alarak belirleyiniz.
➤ Kompozisyonun kağıda yerleştirme planını yapınız.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 25x35 boyutlarında resim kağıdınızı kompozisyonunuzun konumuna göre enine veya boyuna tutunuz ➤ Kompozisyonunuzu kağıdın tam ortasına yerleştirmek için kağıdınızı kalemle yatay ve dikey olarak ikiye bölün.
➤ Kompozisyonunuzun genel formunu (şemasını) belirleyiniz.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kağıdın üzerine aks çizgilerini işaretleyiniz.
➤ Kompozisyonu oluşturan objelerin yükseklik ve genişlik akslarını çiziniz.	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kalemle ölçü alma tekniğini kullanarak tespit ettiğiniz ölçüleri aks çizgileri

<ul style="list-style-type: none"> ➤ Objelerin birbiri ile konumlarını yatay ve dikey çizgilerle kıyaslamasını yaparak belirleyiniz. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ üzerinde işaretleyiniz. ➤ Boyun; gövde, taban parçaları arasındaki büyüklük küçüklük oranları ve şekil farklarını göz önünde bulundurunuz.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obje formlarında daire, elips, kare, üçgen gibi temel yapıları araştırınız. 	
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Objeleri kompozisyondaki konumlarına göre çiziniz. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Perspektif kurallarına dikkat ediniz. ➤ Çiziminizi belirli aralıklarda modelle karşılaştırmasını yapınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Formlar üzerinde ışık-gölge planını çiziniz. Form üzerinde ışık-gölge yerlerini geometriksel olarak belirleyiniz. ➤ Geometrik formların yapısına uygun hacim etkisi verecek çizgiler ile açık bölgelerden başlayarak koyu bölgelere doğru tonlama yapınız. 	
<p>Kaleminizi biraz yan (açılı)tutarak yumuşak gölgeleme yapınız.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Silindir objeleri hacimlendirirken çizgileriniz dairesel yönlü, köşeli objelerde düz çizgilerle çalışılmalıdır. ➤ Işığın geliş yönüne göre ışık alan bölgelerde çizgi rengi daha açık, gölgede kalan bölgelerde çizgi rengi daha koyu olmalıdır. ➤ Tonlamayı bir objeden başlayıp diğerine geçmeden objeleri birbiri ile bağlantılı olarak düşünüp eş zamanlı olarak uygulayın. ➤ Belirli aralıklarla model ile çizimimizin karşılaştırmasını yapınız.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Formların düşen gölgelerini perspektif kurallarına uygun olarak tonlamasını yapın. ➤ Çiziminizde en son koyuluk değerlerini vererek çalışmanızı bitiriniz. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Belirli aralıklarla model ile çizimimizin karşılaştırmasını yapınız.

UYGULAMALI TEST

Farklı doğal ve yapay objelerle zemin ve fon ilişkisini dikkate alarak farklı kompozisyonlar oluşturun ve kompozisyonun eskiz çizimini yaparak hacimlendiriniz. Bu çalışmanızı aşağıdaki ölçüğe göre değerlendiriniz.

Bu faaliyet kapsamında aşağıda listelenen davranışlardan kazandığınız becerileri evet ve hayır kutucuklarına X işareti koyarak kontrol ediniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Bilgilerinizi gözden geçirdiniz mi ?		
2. Malzemeyi temin ettiniz mi?		
3. Kompozisyonda kullandığınız objeleri farklı boyutlarda kullandınız mı?		
4. Kompozisyonunuzu hazırlama kurallarını dikkate alarak kurdunuz mu?		
5. Kompozisyonun kağıda yerleştirme planını yaptınız mı?		
6. Kompozisyonun genel formunu çizdiniz mi?		
7. Objelerin akslarını çizdiniz mi?		
8. Kalemle ölçü alma tekniğini uyguladınız mı?		
9. Objelerin proporsiyonlarını araştırdınız mı?		
10. Objelerin geometrik formlarını belirlediniz mi?		
11. Çiziminizde perspektif kurallarına dikkat ettiniz mi?		
12. Işığın geliş yönünü tespit ettiniz mi?		
13. Form üzerinde ışık-gölge planını incelediniz mi?		
14. Çizgilerinizi formların yapısına uygun kullandınız mı?		
15. Formaların tonlamasını eş zamanlı yaptınız mı?		
16. Işık alan bölgelerde açık, gölgede kalan bölgelerde koyu çizgiler kullandınız mı?		
17. Formların düşen gölgesini yaptınız mı?		
18. Çiziminize ara vererek modelle karşılaştırmasını yaptınız mı?		
19. Kompozisyonu, farklı bakış noktalarından çalıştınız mı?		
20. Temizlik ve düzene dikkat ettiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Uygulama faaliyetinde kazandığınız davranışlarda işaretlediğiniz “EVET” ler kazandığınız becerileri ortaya koyuyor. “HAYIR” larınız için ilgili faaliyetleri tekrarlayınız Tamamı “EVET” ise modül değerlendirme faaliyetine geçiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Modül sonunda kazandığınız yeterliği natürmort çizimi yaparak değerlendiriniz.

Kullanılacak Araç ve Gereçler

- Resim kağıdı 25x35 cm
- Yumuşak sivri uçlu kurşun kalem
- Yuvarlak ve köşeli formlu objeler

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Hayır
1. Bilgilerinizi gözden geçirdiniz mi?		
2. Malzemeyi temin ettiniz mi?		
3. Kompozisyon kağıda yerleştirme planını yaptınız mı?		
4. Kompozisyonun genel formunu çizdiniz mi?		
5. Objelerin akslarını çizdiniz mi?		
6. Kalemle ölçü alma tekniğini uyguladınız mı?		
7. Objelerin proporsiyonlarını araştırdınız mı?		
8. Objelerin geometrik formlarını belirlediniz mi?		
9. Çiziminizde perspektif kurallarına dikkat ettiniz mi?		
10. Işığın geliş yönünü tespit ettiniz mi?		
11. Form üzerinde ışık-gölge planını incelediniz mi?		
12. Çizgilerinizi formların yapısına uygun kullandınız mı?		
13. Formaların tonlamasını eş zamanlı yaptınız mı?		
14. Işık alan bölgelerde açık, gölgede kalan bölgelerde koyu çizgiler kullandınız mı?		
15. Formların düşen gölgesini yaptınız mı?		
16. Çiziminize ara vererek modelle karşılaştırmasını yaptınız mı?		
17. Şeklinizi koyulaştırarak belirginleştirdiniz mi?		
18. Temizlik ve düzene dikkat ettiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Uygulama faaliyetinde kazandığınız davranışlarda işaretlediğiniz evetler kazandığınız becerileri ortaya koyuyor. Hayırlarınız için ilgili faaliyetleri tekrarlayınız.

Tamamı evet ise diğer modüle geçebilirsiniz.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ-2'NİN CEVAP ANAHTARI

1	Doğru
2	Doğru
3	Yanlış
4	Doğru
5	Doğru
6	Yanlış
7	Doğru
8	Yanlış
9	Yanlış
10	Yanlış

KAYNAKÇA

- ALPASLAN Aker Sabiha, **Tasarım Mesleki Resim**, Yapa Yayınarı,1981
- BERK Nurullah, **Resim Bilgisi**, Varlık Yayınevi, 1972
- BİGALİ Şeref, **Resim Sanatı**, Yayıncılık Matbaa, İstanbul, 1976
- ÇAĞLARCA Sadettin, **Güzel Sanatlara Hazırlık Karakalem Resim**, İnkılap Kitabevi
- ÇAĞLARCA Sadettin, **Perspektif Resim ve Gölge Çizimi**, Üçler Ofset, 1973
- DEMİR Apdullah, **Temel Plastik Sanatlar Eğitimi**, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi.
- FRANKS Gene, **We Art Of Pencil Drawing**, USA.
- KARABULUT Hikmet, **Dem-Art Sanat Galerisi**, Graphis Matbaa, 2001-2004
- KILIÇKAN Hüseyin, **Resim Bilgisi**, Fil Yayınevi, 1999
- PARROMON Jose M, **Işık ve Gölge**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1997
- PARROMON Jose M, **Çizim ve Resim Sanatı**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 1995
- PARROMON M.Jose, **İnsan Figürü Çizimi**, Remzi Kitabevi, 1996
- SÖZEN Metin, **Tanyeli Uğur Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü**, Remzi Kitabevi, 1992
- TEPECİK Adnan, **Desen**, Yapa Yayınevi, 2003
- TURANİ Adnan, **Sanat Terimleri Sözlüğü**, Toplum Yayınevi, 1980